

॥ ८२ ॥ ८३ ॥ ८४ ॥ ८५ ॥ ८६ ॥ ८७ ॥ ८८ ॥ ८९ ॥ इति आदिपर्वणि नैलकंठोये भारतभावदीपे एकविंशत्यधिकद्विशततमोऽध्यायः ॥ २२१ ॥ ॥ ७३ ॥ इन्द्रप्रस्थे वसंतस्त इति ॥ १ ॥ पुण्यानि लक्षणानि ऊर्ध्वरेखादीनि गांभीर्यादीनि च कर्माणि आरंभकाणि क्रियमाणानि च यस्य तं ॥ २ ॥ समं परस्परं पीडया ॥ ३ ॥ तेषां मिति यथा त्रयाणाममात्यानां चतुर्थो राजा आराध्यत्वेन भाति यथा वाधर्मा सुते सोमसहस्रे तु सोमार्कसमतेजसं ॥ सुतसोमं महेष्वसं सुषुवे भीमसेनतः ॥ ८२ ॥ श्रुतं कर्म महत्कृत्वानि वृत्तेन किरीटिना ॥ जातः पुत्रस्तथेत्येवं श्रुतकर्म ततोऽभवत् ॥ ८३ ॥ शतानीकस्य राजर्षेः कौरव्यस्य महात्मनः ॥ चक्रे पुत्रं सनामानं नकुलः कीर्त्तिवर्धनं ॥ ८४ ॥ ततस्त्वजीजनत्कृष्णानक्षत्रे वद्विदेवते ॥ सहदेवात्सुतं तस्माच्छ्रुतसेनेति यं विदुः ॥ ८५ ॥ एकवर्षांतरास्त्वेते द्वौ पदेयाय शस्विनः ॥ अन्वजायं तराजेंद्र परस्परहितैषिणः ॥ ८६ ॥ जातकर्माण्यानुपूर्व्या चूडोपनयनानि च ॥ चकार विधिवद्दौम्यस्तेषां भरतसत्तम ॥ ८७ ॥ कृत्वा च वेदाध्ययनं ततः सुचरितव्रताः ॥ जगृहुः सर्वमिष्वस्त्रमर्जुनादिव्यमानुषं ॥ ८८ ॥ दिव्यगर्भोपमैः पुत्रैर्व्यूढोरस्कैर्महारथैः ॥ अन्विताराजशार्दूलपांडवामुदमाप्नुवन् ॥ ८९ ॥ इति श्रीमहाभारते आदिपर्वणि हरणाहरणपर्वणि एकविंशत्यधिकद्विशततमोऽध्यायः ॥ २२१ ॥ ॥ ७३ ॥ ॥ ७३ ॥ समाप्तं च हरणाहरणपर्वं ॥ अथ स्वांडवदाहपर्वं ॥ वैशंपायन उवाच इन्द्रप्रस्थे वसंतस्तेजघ्नुरन्यान्नराधिपान् ॥ शासनाद्भूतराष्ट्रस्य राज्ञः शांतनवस्य च ॥ १ ॥ आश्रित्य धर्मराजानं सर्वलोकोऽवसत्सुखं ॥ पुण्यलक्षणकर्माणं स्वदेहमिव देहिनः ॥ २ ॥ ससमं धर्मकामार्थान् सिषेवे भरतर्षभ ॥ त्रीनिवात्मसमान्वंधून्नीतिमानिव मानयन् ॥ ३ ॥ तेषां समविभक्तानां क्षितौ देहवतामिव ॥ बभौ धर्मार्थकामानां चतुर्थ इव पार्थिवः ॥ ४ ॥ अध्येतारं परं वेदान्प्रयोक्तारं महाध्वरे ॥ रक्षितारं शुभ्रलोकान्लेभिरेतं जनाधिपं ॥ ५ ॥ अधिष्ठानवती लक्ष्मीः परायणवती मतिः ॥ वर्धमानोऽखिलो धर्मस्तेनासीत् पृथिवीक्षितां ॥ ६ ॥ भ्रातृभिः सहितो राजा चतुर्भि रधिकं बभौ ॥ प्रयुज्यमानैर्विततो वेदै रिव महाध्वरः ॥ ७ ॥ तंतुधौम्यादयो विप्राः परिवार्योपतस्थिरे ॥ बृहस्पतिसमामुख्याः प्रजापतिमिवामराः ॥ ८ ॥ धर्मराजेत्यतिप्रीत्या पूर्णचंद्र इवामले ॥ प्रजानां रमिरे तुल्यं नेत्राणि हृदयानि च ॥ ९ ॥ न तु केवलदैवेन प्रजाभावेन रमिरे ॥ यद्बभूव मनःकांतं कर्मणा सचकार तत् ॥ १० ॥

र्थकामानां त्रयाणां चतुर्थो मोक्षस्वरूप आत्मा आराध्यत्वेन भाति तथैव नंधर्मादयः स्वयमुपतिष्ठन्तीत्यर्थः ॥ ४ ॥ परं अध्येतारं परस्य ब्रह्मणो धिगंतारं वेदान् वेदानां ब्रह्मकर्मनीति निष्ठमिति विशेषणत्रयार्थः ॥ ५ ॥ अधिष्ठानेति चलापिलक्ष्मीर्दृढास्पदाऽभूत् परायणं पराकाष्ठातद्वतीतां प्राप्तेत्यर्थः ॥ ६ ॥ महान् अथर्ववेदोक्ततत्तत्कर्मांगोपासनायुक्तः ऋग्यजुः सामसाध्योज्योतिष्टोमादिः ॥ ७ ॥ ८ ॥ तुल्यं युगपत् तुल्यमित्यत्र युत्येति पाठे युत्यानेत्राणि प्रीत्या हृदयानि च रमिरे इत्यन्वयः ॥ ९ ॥ दैवेन देवो राजा तत्कर्मणा पालनेन न केवलं रमिरे अपितु भावेन भक्त्या तत्र हेतुः यदिति मनःकांतं मनोरमं प्रजानां ॥ १० ॥